

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה כז.

בט א ב מ"י פ"ו מהל'
סוכה הלכה ז סמג
עשין מג טוש"ע א"ח סי'
תרגו סעף ג:

הכי גרסינן נימא תיהוי תיובתיה דרב יוסף. דאמר לעיל^(א) תרמי
תלת: ואביי. דאמר^(ב) כדטעיס צר צי רצ דהיינו כצילנה דכצילנה
אוכל הנאכל בצליעה אחת הוא כדאמר^(ג) צפ' צתרא דיומא (דף פ.ב.)
מכל האוכל אשר יאכל: הא כביצה בעי נטילת ידים וברכה.
אבל סוכה אפי' כצילנה נמי לא:

ואמרו העלום לסוכה. צפ' צתרא דיומא (דף עט.) מיימי
מתני' דהכא צהאי ליטנא לא מפני שהלכה כן אלא
שרצו להחמיר על עממן וכשנתנו לר' לזוק כו' היינו משום דמתרלינן
מתניתין הכי מיימי לה הש"ס כאלו משנתנו שניה כן:

בתני' י"ד סעודות. צגמרא
מפרש טעמא: אין לדבר קצבה. אם
רצה להתענות אין לנו זקוקין לו אלא
אם יאכל לא יאכל חוץ לסוכה: חוץ
מילי י"ט הראשון. שאינו ראוי
להתענות כדליף צגמרא: ישלים.
סעודתו זאת צ"ע האחרון צשמיני
עזרת ואל"פ שאינו צסוכה וצגמרא
פריך עלה: **גמ'** מכאן ואילך
רשות. דהכי ילפינן לה צפ' צתרא
דפסחים (דף ק.ב.) ששת ימים תאכל
מנות וציוס השציעי עזרת מה שציעי
רשות אף ששה רשות לפי שהשציעי
צכלל שצעת ימים תאכל מנות (ה)
וינא מן הכלל ללמד שאכלת מנות
האמור צו אינו חוצה אלא אם צאת
לאכול תהא אכילתך מנה ולא חמץ
ולא ללמד על עצמו ינא אלא ללמד
על הכלל כולו ינא: והתם גופיה
מוגלן. לילנה הראשון מיהא חוצה:
דהאמר ר' אליעזר י"ד סעודות חייב
אדם לאכול בסוכה. וכיון דציוס^(א)
אחרון לאו צסוכה ימיצ ואם יש צ
זה לשם מנה עוצר על צל
תוסף^(ב) מאי השלמה לסוכה אינא
הכא: אמר בירא. שם חכס:
חזר בו ר' אליעזר. אכל חכמים
לומר שאין לדבר קצבה ואם רצה
להתענות יתענה חוץ מלילי יוס
טוב הראשון וצהא מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצנות יוס ראשון
אף צ"ט האחרון^(ג): איצימא בריפתא.
כלומר תאמר שסעודת י"ט האחרון
שהוא סועד צלחם ולפתן ולורכי
הסעודה תהא תשלומין לראשון:
סעודתא דיומיה קאביא. ומאי היכר
יש כאן שמהא לשם סעודה ראשונה
הלא דרכו לסעוד היום: במיני
תרגימא. לאחר שקילק יצאו פרפראות
ומעדנים לפניו כגון פירות וכסנין
וקפלוטות מנושלות: תרגימא.
פרוגנו"ס: תניא נמי הכי. דצהכי
הויא סעודה לאשלומי ואל"פ שאינו
חוזר וקוצע עצמו לאכול שמי סעודות
של לחם וצצר: אם השלים בו.
וכ"ס אם קצע סעודה שניה צלחם
וצצר: אפטרופוס ש"ל אנריפס.
ממונה על שלו ורצ ציתו שקורין
שקל"ק: מהו שאוב"ל סעודה אחת
ביום. צסוכה ואפטר: פרפראות.
מיני מעדנים הפותחים את
צני מעיים להיות לצו משוך
שאינא מסוכה לסוכה. לאכול ולשן
היום צו ולמחר צו: ביט"ל
מוצתה ש"ל ראשונה. אפי' ימים
שעצרו עליו צצר איצדן למפרע
ואינו מנה כדליף לקמן שצריך
לישצ כל ז' צסוכה אחת:

הא כביצה בעי נט"י לאבידא. ולא מישחרי צמפה דחיישין דלמא

נגע דמסיק פ' כל הצער (חולין דף
קז.) ומיהו תימנה דהא ר' לזוק כהן
היה כדפריש"י^(א) וא"כ אפי' כצילנה שרי
צמפה צלא נט"י כדאמר שמואל התם
התירו מפה לאוכלי תרומה ולא
התירו מפה לאוכלי טהרות^(ב):

תשבו בעין תדורו. צירושלמי^(א) ליף צגורה שוה נאמר

כאן תשבו ונאמר להלן ופתח אהל
מועד תשבו יומם ולילה שצעת ימים
מה ישיצה שנאמרה להלן עשה צה
את הלילות צציימים אף ישיצה האמורה
כאן עשה צה לילות צציימים וטעמא
דרצנן מפרש ר' יוחנן צסם רצי
ישמעאל נאמר חמשה עשר צפסק
ונאמר ט"ו צחג מה ט"ו הנאמר
צפסק לילה הראשון חוצה ושאר
כל הימים רשות אף ט"ו הנאמר צחג
לילה הראשון חוצה ושאר כל הימים
רשות צצרייא צעו אי מה להלן עד
שיכנס למנה כשהוא תאזה אף כאן עד
שיכנס לסוכה צתאזה ר' זירא צעי
אי מה להלן עד שיאכל כזית דגן מנה
אף כאן עד שיאכל כזית דגן צסוכה:
אי בעי אביא ואי בעי לא אביא.
כלל דאי אכיל חייב לאכול
צסוכה כדאמרין לעיל ומשמע הכא
דצ"ט לא הוי חוצה ואי צעי לא
אכיל כלל חוץ מלילי י"ט הראשון ולפי
זה אם טעה ולא הזכיר של י"ט
צצרכת המזון אינו צריך לחזור והא
דאמר^(א) פ' שלשה שאכלו (צרכות דף מט.)
צצמות וי"ט דלא סגי ליה דלא אכיל
אם טעה חוזר לא מיתוקמא אלא
צלילי י"ט הראשון של פסק וצלילי
י"ט הראשון של חג והא דאשכחן
צפ' צ' דצילנה (דף טו.) וצפ' אלו
דצרים צפסחים (דף סז.) גצי י"ט
חלקהו חציו לה' וחציו לכס חציו
לאכילה וחציו לצית המדרש דצרי
ר' יהושע אפטר צצירא ופירי דאין
צהן צצרכת המזון ולא צעי הזכרת
י"ט אכל לילי י"ט הראשון של חג
לא סגי צלא פת כיון דילפינן מחג
המנות אע"ג דלר' אליעזר אמרין
צשאר ימים אם השלים צמיני
תרגימא ינא^(ב): **והא א"ר אליעזר**
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואמרו העלום לסוכה וכשנתנו לו לרבי צדוק
אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו
חוץ לסוכה ולא בירך אחריו הא כביצה בעי
סוכה לימא תיהוי תיובתיה^(א) דרב יוסף
ואביי דילמא פחות מכביצה נטילה וברכה
לא בעי הא כביצה בעי נטילה וברכה:
בתני' רבי אליעזר אומר ארבע עשרה
סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת
ביום ואחת בלילה *וחכ"א אין לדבר קצבה
חוץ מלילי יו"ט ראשון של חג בלבד^(ב) ועוד
אמר ר' אליעזר מי שלא אכל [לילי^(א)] יום טוב
הראשון ישלים לילי יו"ט האחרון של חג
וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין ועל
זה נאמר^(א) מעות לא יוכל לתקון וחסרון
לא יוכל להמנות: **גמ'** מ"ט דר' אליעזר

תשבו^(א) בעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת
בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה ורבנן
צכדירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא
אכיל אף סוכה נמי אי בעי אכיל אי בעי
לא אכיל אי הכי אפי' ליצי יום טוב ראשון
נמי א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק
נאמר כאן חמשה עשר ונאמר חמשה עשר בחג.
המצות מה להלן לילה הראשון חובה
מכאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון
חובה מכאן ואילך רשות והתם מוגלן אמר קרא
בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה:
ועוד א"ר אליעזר: והא א"ר אליעזר ארבע
עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה
אחת ביום ואחת בלילה אמר בירא א"ר
אמי חזר בו ר' אליעזר משלים במאי אילימא
בריפתא סעודה דיומיה קא אכיל אלא מאי
ישלים ישלים במיני תרגימא תניא נמי הכי
אם השלים^(א) במיני תרגימא יצא שאל
אפטרופוס של אנריפס המלך את רבי
אליעזר כגון אני שאינו רגיל לאכול אלא
סעודה אחת ביום מהו שאוכל סעודה אחת
ואפטר אמר לו בכל יום ויום אתה ממשך
כמה פרפראות לכבוד עצמך ועכשיו אי
אתה ממשך פרפרת אחת לכבוד קונך
ועוד שאלו כגון אני שיש לי שתי נשים
אחת בטבריא ואחת בצפורי ויש לי שתי
סוכות אחת בטבריא ואחת בצפורי מהו
שאצא מסוכה לסוכה ואפטר אמר לו לא
שאני אומר כל היוצא מסוכה לסוכה בטל
מצותה של ראשונה תניא ר' אליעזר אומר
אין

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי י"ט הראשון וצהא מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרצן י"ט ראשון
אף צ"ט אחרון כך פ"י צקונטרס ולישנא דישלים ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון השלמה^(א) תשצון של י"ד סעודות
ועוד כיון דממנה ילפינן לא מצין שיהא תשלומין למנה של לילה
י"ט הראשון של חג כמו גצי מנה והכא אמר^(א) דישלים צמיני
ר' אליעזר צסעודה אחת לכך נראה לפרש חזר צו ר' אליעזר
ממה שהיה מצריך סוכה ולעולם י"ד סעודות צעי וצירושלמי^(א) משני אמר ר' אחא למנה חשונה^(א) כלומר לכתחילה צריך לאכול צסוכה
ואם לא אכל משלים צמיני צלא סוכה: **במיני** תרגימא. פ"י צקונטרס כגון פירות וכיסנין וקפלוטות מנושלות ואי אפשר לומר
כן דהא רצה מסיק פ' ח' דיומא (דף עט.) דפירי לא צעי סוכה ודייק מהכא ואי ס"ד פירות צעי סוכה לישלים צפירות ודחי
צאתרא דלא שכחי פירות ואיצעי אימא מיני תרגימא נמי מיני פירי נינהו מ"מ משמע דאי פירי לא צעי סוכה אין השלמה מועלת צפירות ומיני
תרגימא הוו כגון צצר ודגים ושאר דצרים שמלפתין צהן את הפת ואין ללמוד מכאן שיעילו מיני תרגימא להשלים שלש סעודות של שצת דשאני
התם דילפי' (שצח דף קז.) מדכתיב תלחא היום גצי מן שהוא צמקום פת ואפי' צחנו להשוותם לא נפיק צפירות כדפריש' דלא מהני גצי סוכה^(א):
מהו

(א) [לעיל כז.], (ב) [ערוצין
כג.], (ג) [לעיל כז. וס"ג],
(ד) [לקמן מז. פסחים
קכ.], (ה) יומא עט.;
(ו) [דף כז.], (ז) לעיל כז.,
(ח) ר"ה כח.; (ט) יומא ג.,
(י) כו.; ד"ה נטלו, (כ) [ע"י
חוס' יומא עט.: ד"ה הא
כחצו יסוב כהן על זה,
וחוס' חולין קז. ד"ה מאי
לאן], (ל) ה"ה, (מ) [וע"י
חוס' צרכות מט.: ד"ה
איצעי], (נ) סוף ה"ה,
(ס) [וע"י חוס' פסחים
קז. ד"ה מיני].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכאן
וכו' תאכל מנות היה
ינא:

תורה אור השלם

א) מצינו לא יוכל
לתקן ותקרון לא יוכל
להתענות: וקדמת א. טו
ב) בראשון בארבעה
עשר יום תחיש בערב
האכלו מצת עד יום
האחד ועשרים תחיש
בערב: ושמות יב. יח

ליקוטי רש"י

בעין תדורו. כדכך
שהוא דר כל השנה ציימו
הזיקתו מורה להניח
דיתו ולדור כאן צסוכה
עם מנומיו וכלי חשמיו
ומנומיו וכו' [לעיל כז.],
תרגימא. ליפתן. אם
השלים י"ד סעודות
שאלם חייב לאכול צסוכה
לדברי רבי אליעזר צמסכת
סוכה יומא עט.].

הגהות וצינונים

(א) חיבת צ"י מיותרת
(מהרש"א רש"ש עיי"ש)
ועיין שניי נוסחאות
במשניות דפוס וילנא
בשם דק"ס: [צ בכ"י
דביום טוב האחרון
(דק"ס): [ג דיבור זה
שיך לעמוד הקודם
במשנה לפני ד"ה נטלו:
[ד צ"ל השלמת (כ"ה
בתוס' הראשון, ב"פ
השלמי): [ה לפנינו
בירושלמי הגירסא
למצוה הושווה (ע"י
במפרשים על
הירושלמי):

לעזי רש"י

פרוגנו"ש. פירוש ליפתן
(רש"י יומא דף עט
ע"ב), כל דבר שאכל עם
הפת (ר"ה ג נגעים פ"ב
מ"ג, ערוך ערך צשט),
שק"ק. פירוש
אפטרופוס, פקיד (עיין
תרגום יונתן בראשית לג,
ד מ"א, לד, מ), כן משק
צית (עיין רש"י בראשית
טו, מ).

רבינו חננאל

נתנו לו אוכל פחות
מכביצה ואכלו חוץ
לסוכה במפה בלא נטילת
ידים ובלא ברכה דייקין
מינה הא כביצה בעיא
סוכה וקשיא לרב יוסף
דאמר ב' ג' לגימות היא
אכילת עראי שאוכלין חוץ
לסוכה ולאבי דאמר
כדאכיל בר בי רב ועייל
לכלה. ושנינן לעולם
אפי' כביצה לא בעיא
סוכה אלא דייקין מתני'
דקתני פחות מכביצה הא
כביצה בעי נטילת ידים
ובעי ברכה וקי"ל הכי:
מתני' ר' אליעזר אומר
י"ד סעודות חייב אדם
לאכול בסוכה אחת
ביום ואחת בלילה
וחכ"א אין לדבר
קצבה. אינו חייב אלא
[ליל] יו"ט הראשון בלבד
כרבי שמעון בן יהוצדק
דאמר נאמר חמשה עשר
בחג המצות אכילת מצה
ונאמר בחמשה עשר בחג
הסוכות ישיבה כעין דירה
מה חג המצות אכילת
[מצה] בלילה הראשון
חובה שנא' בערב תאכלו
מצות הכתוב קבעו חובה
אף בחג הסוכות ישיבה
כעין דירה (ה) באכילה
בסוכה מכאן ואילך רשות
דמצוה. ועוד א"ר
אליעזר מי שלא אכל
בלילי י"ט הראשון.
והא חייב מחייב ליה
לאכול בכל יום ב' סעודות
והנה חייב בשאר הימים
וכ"ש בליל יו"ט הראשון.
א"ר אפי' חזר בו ר'
אליעזר ואסיקנא כי זו
השלמה במיני תרגימא
תניא ר' אליעזר אומר

חשב שלמה על ר"ח

(א) מ"ל דצ"ל דהיינו חלילה
צסוכה. צלילה הראשון חוצה
מכאן וכו'.